

DEFENSOR LEGIS NRO 1/2000

Pääkirjoitus - Ledare

VUOSITUHAT VAIHTUU, ARVOT PYSYVÄT (*Das Jahrtausend ändert sich, die Werte bleiben*)

Toinen vuosituhat on vaihtunut kolmanteen, eikä paljon pelätty millennium-tietokone ongelma toteutunutkaan. Sellainen johtopäätös, että kaikki jatkuu entisellään uuteen aika kauteen siirryttäessä, olisi kuitenkin perin virheellinen. Joskaan mitään dramaattista ei tapahtunut juuri vuoden vaihtuessa, osoittaa hieman pidemmän aikavälin tarkastelu, että elämme muutosvaihetta, joka haakee vertaistaan. On sanottu, että yhteiskuntamme on viimeisen kymmenen vuoden aikana muuttunut enemmän kuin sitä edeltäneen 150 vuoden aikana teollistumisen jälkeen.

Muutosprosessin voimanlähteenä on ollut valtiollisen sääntelyn purkamisen seurauksena syntyneet kansainväliset pääomamarkkinat ja näiden myötä tapahtunut yritystoiminnan nk. globalisoituminen. Kehitys on johtanut myös valtionautonomian heikkene miseen, minkä seurauksena taloudellista toimintaa sääntelevät vähenevässä määrin yksittäiset valtiot ja enenevässä määrin – suoraan tai välillisesti – nk. markkinavoimat.

Globalisoitumiskehitystä on vauhdittanut myös uuden teknologian, erityisesti informaatio teknologian, huikea kehittyminen. Tämä on luonut uusia käsitteitä, kuten virtuaalitodellisuuden. Vanhat käsitteet, kuten tieto, aika ja paikka, ovat saaneet aivan uudet ulottuvuudet. Olemme siirtymässä tietoyhteiskuntaan. Tietoa ei tulevaisuudessa enää voi myydä, sillä se on vapaasti kaikkien saatavilla reaaliajassa. Vaihdannan kohteeksi tulevat tiedon sijasta sen soveltamiseen pohjautuvat ratkaisut.

Teknologian kehitys on paitsi mullistavaa myös äärimmäisen nopeaa. Markkinoille tulee uusia laite- ja järjestelmäsukupolvia kiihtyvällä vauhdilla ja IT-teollisuuden piirissä onkin alettu puhumaan ”koiravuosista”. Yhteen kalenterivuoteen mahtuu tämän mukaisesti seitsemän toimin ta vuotta. Kaikkialla vannotaan tehokkuuden nimiin, eikä asianajotoimintakaan ole tältä kehitykseltä säästynyt.

Kehitys on johtamassa myös siihen, että asianajoala segmentoituu entistä selkeämmin. Asianajotoimistot voitaneen tulevaisuudessa karkeasti jaotella kolmeen ryhmään: 1) pääosin rajanylittävään liiketoimintaan liittyvien toimeksiantojen hoitamiseen keskittyvät ja todennäköisesti monikansallisen omistuspohjan omaavat suuret toimistot; 2) pääosin paikallisesti toimivat liikejuridiikkaan keskittyvät toimistot; sekä 3) pienet, yleensä henkilöjuridiikkaa hoitavat perinteiset asianajotoimistot.

Muutokset ovat realiteetteja, vaikka ne eivät vielä olekaan täydellä voimalla tuntuneet meillä. Väistämätön seuraus yleisestä kehityksestä kuitenkin on, että myös suomalainen asianajajakunta on yhä voimakkaammin tulossa osaksi kansainvälistä asianajajayhteisöä. Tästä seuraa, että emme voi ummistaa silmiämme muualla tapahtuvaan kehitykseen.

Suuri yksimielisyys vallitsee siitä, että olemme vasta muutosprosessin alkuvaiheessa. Se ympäristö, jossa tulemme toimimaan 10 vuoden kuluttua, tulee monessa suhteessa olemaan ratkaisevan erilainen kuin miltä se näyttää tänään. Tapahtuneet ja tulevat muutokset on hyväksyttävä tosiasiana. Kehityksen kulkuun emme voi vaikuttaa; siihen on mukauduttava ja – mahdollisuuksien mukaan – käännettävä näennäinen uhka menestymisen mahdollisuudeksi.

Meneillään olevasta muutosprosessista johtuu, että asianajo toimintaan lisääntyvässä määrin kohdistuu erilaisia kaupallisia paineita. Olen myös todennut, että meidän on kyettävä sopeutumaan uuteen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että meidän tulisi antautua markkinavoimien ehdoille ja mukauttaa toimintaamme puhtaasti niiden vaatimusten mukaisesti, vaan meidän tulee sopeutua muutoksiin omista lähtökohdistamme –omasta identiteetistämme – käsin.

Asianajan identiteettiin liittyy leimallisesti kolme piirrettä. Ensinnäkin asianajaja on oikeudenhoidon palvelija; toimintamme perimmäisenä tarkoituksena on avustaa päämiehiämme heidän laillisten oikeuksiensa toteuttamisessa. Asianajaja on myös ammatinharjoittaja – oikeudellisen alan ammattilainen; tämän myötä korostuu ammattitaidon ja asiakaspalvelun merkitys. Mutta toimintaamme liittyy myös liiketoiminnan piirteitä; me toimimme kilpailu tilanteessa ja meidän on luotava toiminnallemme sellaiset puitteet, että pärjäämme kilpailussa. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että meidän on osattava hyödyntää liike-elämän yleisiä oppeja ja kokemuksia omassa toiminnassamme. Asianajajaidentiteetin kanssa sopusoinnussa ei kuitenkaan ole se, että liikeyrityksen tavoin asettaisimme toimintamme perimmäiseksi tarkoitukseksi voiton tavoittelun.

Asianajajan ammatti on vanha; on sanottu, että se olisi peräti maailman toiseksi vanhin. Asianajajien perusarvot ovat kaikissa vapaisissa yhteiskunnissa pysyneet samoina ajasta ja paikasta riippumatta. Nämä perusarvot luovat asianajajan identiteetin ja erottavat samalla asianajajan kaikista muista ammattiryhmistä. Ne ovat myös omiaan myötävaikuttamaan siihen, että asianajotoimistoilla muihin palvelualoihin verrattuna on poikkeuksellisen vahva yrityskulttuuri. Vahva identiteetti, erottumiskyky ja yrityskulttuuri ovat myös niitä tekijöitä, joita tämän päivän liikkeenjohdolliset opit korostavat menestyvän yrityksen tunnusmerkkeinä.

Vahvaa identiteettiä tarvitaan erityisesti silloin, kun eletään vanhoja totuuksia ja perinteisiä toimintatapoja koettelevaa murroskautta. Elämme juuri nyt tällaista aikakautta, ja asian ajatkin tarvitsevat turvallisen suunnannäyttäjän liikkuessaan yhä oudommalta näyttävässä maastossa. Tämä on antanut aiheen asianajajaliiton hallitukselle määrittää asianajajan perusarvot liiton uuden vuosituohannan ensimmäisen vuoden teemaksi. Perusarvomme riippumattomuus, esteettömyys, luotamuksellisuus ja korkea ammattitaito ovat ne tekijät, joiden tinkimätön noudattaminen takaavat – paitsi sen, että pystymme parhaiten valvomaan asiakkaidemme oikeudellisia etuja – myös sen, että asianajaja menestyy kilpailussa muiden ammattiryhmien kanssa.

Tomas Lindholm